

ZWIERZĘTA

Ciekawostki o mrówkach: 35 sprawdzonych faktów

Ciekawostki zebrał: Marcin Balana · Opublikowano: 15.10.2026 · Zaktualizowano: 20.10.2026 · Zweryfikowano: 20.10.2026

Na Ziemi żyje prawie 20 biliardów mrówek, a ich łączna masa przewyższa masę wszystkich dzikich ptaków i ssaków razem wziętych. Naukowcy opisali blisko 17 tys. gatunków mrówek, w tym 110 w Polsce, a najstarsza znana mrówka żyła 113 mln lat temu. Mrówki uprawiają grzyby od około 50 mln lat, mierzą drogę krokami i budują tratwy z własnych ciał, a królowa jednego z gatunków przeżyła w hodowli $28\frac{3}{4}$ roku.

NAJWAŻNIEJSZE W SKRÓCIE

- Na Ziemi żyje prawie 20 biliardów mrówek.
- Opisano blisko 17 tys. gatunków mrówek, a w Polsce stwierdzono 110, w tym 41 w lasach.
- Najstarsza znana mrówka, *Vulcanidris cratensis*, żyła około 113 mln lat temu.
- Królowa mrówki *Lasius niger* przeżyła w hodowli $28\frac{3}{4}$ roku.
- Saharyjska mrówka *Cataglyphis bombycina* biega z prędkością 85,5 cm/s.
- Mrówki zaczęły uprawiać grzyby około 50 mln lat temu.
- W Polsce ochroną częściową objęto 6 gatunków mrówek.

Ile jest mrówek

1 Na Ziemi żyje prawie 20 biliardów mrówek

Naukowcy przeanalizowali 489 badań ze wszystkich kontynentów i oszacowali, że na Ziemi żyje prawie 20 biliardów, czyli 20×10^1 mrówek. Samych mrówek żyjących na ziemi jest według ostrożnych szacunków ponad 3 biliardy. Najwięcej mrówek naziemnych żyje w tropikach i subtropikach.[1]

Źródło: Schultheiss P. i in., The abundance, biomass, and distribution of ants on Earth , Data publikacji: 2022.09.19, Data odczytu: 2026.10.15

2 Mrówki ważą więcej niż wszystkie dzikie ptaki i ssaki

Biomasa wszystkich mrówek na Ziemi to około 12 mln ton suchego węgla. To więcej niż łączna biomasa dzikich ptaków i ssaków i mniej więcej 20% biomasy ludzi. W lasach najwięcej jest mrówek żyjących w ściółce, a mrówek szukających pokarmu na powierzchni ziemi najwięcej jest w suchych regionach.[1]

Źródło: Schultheiss P. i in., The abundance, biomass, and distribution of ants on Earth , Data publikacji: 2022.09.19, Data odczytu: 2026.10.15

3 Opisano blisko 17 tys. gatunków mrówek

Według projektu wytycznych przygotowanego dla Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska na świecie formalnie opisano blisko 17 tys. gatunków mrówek, a drugie tyle może wciąż czekać na odkrycie. W Polsce stwierdzono dotąd 110 gatunków. Mrówki spotkamy niemal we wszystkich

ekosystemach lądowych poza najzimniejszymi.[2]

Źródło: Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Ochrona mrówek (Formicidae) w planowaniu i realizacji przedsięwzięć. Projekt wytycznych , Data odczytu: 2026.10.15

4 Mrówki mają od 2 do 25 mm długości

Mrówki mierzą od około 2 do 25 mm. Najczęściej są żółte, brązowe, czerwone lub czarne, a niektóre mają metaliczny połysk. Każda mrówka ma kolankowate czułki i 2 pary szczęk: zewnętrzną do noszenia i kopania, a wewnętrzną do żucia. Między tułowiem a odwłokiem ma cienką „talię”.[3]

Źródło: Encyclopaedia Britannica, Ant , Data odczytu: 2026.10.15

Życie w kolonii

5 Żaden z 17 tys. gatunków mrówek nie żyje samotnie

Wśród blisko 17 tys. opisanych gatunków mrówek nie ma ani jednego, który żyłby samotnie: wszystkie tworzą kolonie. To odróżnia mrówki od pszczoł i os, wśród których są zarówno gatunki społeczne, jak i samotnicze. Mrówki to jedyna grupa błonkówek złożona wyłącznie z gatunków prawdziwie społecznych.[2]

Źródło: Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Ochrona mrówek (Formicidae) w planowaniu i realizacji przedsięwzięć. Projekt wytycznych , Data odczytu: 2026.10.15

6 W mrowisku rudnicy żyje 500–800 tys. mrówek

Średniej wielkości mrowisko mrówki rudnicy, często spotykanej mrówki leśnej, zamieszkuje 500–800 tys. osobników, podają materiały edukacyjne Lasów Państwowych. Mrówki dzielą się na 3 kasty. Królowa nie wydaje żadnych poleceń, ale pozostaje w centrum zainteresowania robotnic. Samce żyją tylko kilka tygodni i nie wykonują żadnej pracy.[4]

Źródło: Lasy Państwowe (Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej w Rogowie), Poznajmy mrówki , Data odczytu: 2026.10.19

7 Kolonia może mieć ponad 1000 królowych

Kolonia mrówek składa się z jednej lub wielu królowych, których może być nawet ponad 1000, z robotnic oraz okresowo z przyszłych królowych i samców. Podczas lotu godowego, czyli rójki, młode królowe i samce opuszczają gniazdo i kopulują. Potem samce giną, a królowe szukają miejsca na nowe gniazdo albo dołączają do istniejącego.[2]

Źródło: Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Ochrona mrówek (Formicidae) w planowaniu i realizacji przedsięwzięć. Projekt wytycznych , Data odczytu: 2026.10.15

8 Królowa mrówek może żyć nawet 15 lat

Według Encyclopaedia Britannica królowa mrówek może żyć nawet 15 lat. W czasie lotu godowego łączy się z samcem, który przekazuje jej cały zapas plemników na resztę życia. Po założeniu gniazda odpadają jej skrzydła, a rozkładające się mięśnie skrzydeł dostarczają jej składników odżywczych. Wtedy zaczyna składać jaja, a u gatunków bardziej rozwiniętych rzadko opuszcza gniazdo.[3]

Źródło: Encyclopaedia Britannica, Ant , Data odczytu: 2026.10.15

9 Królowa mrówki *Lasius niger* przeżyła 28¾ roku

Królowa mrówki *Lasius niger* przeżyła w niewoli 28¾ roku, co według Book of Insect Records Uniwersytetu Florydy jest najdłuższym udokumentowanym życiem dorosłego owada. Królową trzymał w hodowli Hermann Appel. Według cytowanych tam badaczy królowe *Lasius niger* żyły w laboratoryjnych koloniach od 18 do 29 lat, a robotnice mrówek mogą żyć 7–8 lat.[5]

Rekord Źródło: University of Florida, Book of Insect Records, Chapter 34: Longest Adult Life (Cetintas R.) , Data publikacji: 1998.04.17, Data odczytu: 2026.10.19

10 Kolonia mrówek może przetrwać ponad 30 lat

U niektórych gatunków mrówek kolonia trwa nawet 20 czy ponad 30 lat, a u innych kilka lub kilkanaście lat. To duża różnica w porównaniu z osami, których kolonie żyją tylko rok. Są też mrówki, które przyjmują nowe królowe, dzięki czemu ich kolonie mogą być teoretycznie nieśmiertelne.[2]

Źródło: Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Ochrona mrówek (Formicidae) w planowaniu i realizacji przedsięwzięć. Projekt wytycznych , Data odczytu: 2026.10.15

11 Robotnica rozwija się w 8–10 tygodni

Mrówka przechodzi 4 stadia rozwoju: jajo, larwę, poczwarkę i postać dorosłą. U robotnic cały cykl trwa zwykle 8–10 tygodni. Wszystkie robotnice to samice: budują gniazdo, karmią potomstwo i bronią kolonii. Samce nie pracują w gnieździe, żyją krótko i są karmione przez kolonię.[3]

Źródło: Encyclopaedia Britannica, Ant , Data odczytu: 2026.10.15

Rekordy i niezwykłe zdolności

12 Mrówka *Cataglyphis bombycina* biega z prędkością 85,5 cm/s

Najszybciej biegającą mrówką jest saharyjska mrówka *Cataglyphis bombycina*, która osiąga 85,5 cm na sekundę, podaje Księga Rekordów Guinnessa. W ciągu sekundy pokonuje 108 długości własnego ciała. Rekord zmierzili w Tunezji badacze z Uniwersytetu w Ulm: Sarah Pfeffer, Verena Wahl, Matthias Wittlinger i Harald Wolf.[6]

Rekord Źródło: Guinness World Records, Fastest-running ant , Data odczytu: 2026.10.19

13 Mrówki z Sahary wytrzymują 60°C

Przez krótki czas mrówki z rodzaju *Cataglyphis* wytrzymują temperaturę powierzchni 60°C, a nawet wyższą. Szukają martwych owadów na rozpalonym piasku i solniskach Sahary. Według Encyclopaedia Britannica to jedna z najbardziej odpornych na upał grup owadów, jakie znamy.[3]

Źródło: Encyclopaedia Britannica, Ant , Data odczytu: 2026.10.15

14 Szczęki mrówki *Odontomachus bauri* zamykają się z prędkością 65 m/s

Szczęki mrówki *Odontomachus bauri* zamykają się z prędkością blisko 65 m/s, czyli 2000 razy szybciej niż mrugnięcie oka, opisał w 2006 r. „Nature”. To być może najszybszy zmierzony atak drapieżnika. Uderzając żuwaczkami o podłoże, mrówka wybija się na 8 cm w górę i ląduje nawet 40 cm dalej, co pomaga jej uciec przed napastnikiem.[7]

Źródło: Nature, Jaw-dropping antics , Data publikacji: 2006.08.21, Data odczytu: 2026.10.20

15 Mrówki ogniste budują tratwę w mniej niż 100 sekund

Mrówki ogniste łączą się w wodoodporną tratwę w mniej niż 100 sekund i mogą na niej dryfować przez wiele dni, opisali w 2011 r. naukowcy z Georgia Tech w PNAS. Pojedyncza mrówka w wodzie walczy o przetrwanie. W tratwie mrówki trzymają się żuwaczkami, pazurkami i przylgami z siłą 400 razy większą od własnego ciężaru, a lukę po usuniętej mrówce zajmują inne.[8]

Źródło: Georgia Institute of Technology, komunikat o badaniu „Fire ants self-assemble into waterproof rafts to survive floods” , Data publikacji: 2011.04.26, Data odczytu: 2026.10.19

16 Superkolonia mrówek argentyńskich ciągnie się przez 6000 km

Gniazda inwazyjnej mrówki argentyńskiej tworzą w Europie sieć ciągnącą się przez co najmniej 6000 km, opisał w 2002 r. „Science News”. Badacze, wśród nich Laurent Keller z Uniwersytetu w Lozannie, zebrali mrówki z 33 miejsc na wybrzeżu od północnych Włoch do północno-zachodniej Hiszpanii. Wyniki opublikowano w czasopiśmie PNAS.[9]

Źródło: Science News, European Union for Ants: Supercolony reigns from Italy to Portugal , Data publikacji: 2002.04.17, Data odczytu: 2026.10.19

17 W Europie żyją 2 olbrzymie superkolonie mrówek argentyńskich

Według badań z 2005 r. europejska populacja inwazyjnej mrówki argentyńskiej składa się z 2 olbrzymich superkolonii. Robotnice z tej samej superkolonii nigdy się nie atakują, ale wobec mrówek z drugiej zawsze są agresywne. Badacze nie znaleźli żadnej mieszanej mrówki wśród 332 zbadanych, choć niektóre gniazda obu superkolonii dzieliło mniej niż 30 m.[10]

Źródło: Jaquière J., Vogel V., Keller L., Multilevel genetic analyses of two European supercolonies of the Argentine ant, *Linepithema humile* , Data publikacji: 2005.01.14, Data odczytu: 2026.10.15

18 Mrówki strzelają kwasem mrówkowym na odległość 1,5 m

Mrówki potrafią celnie strzelać kroplami kwasu mrówkowego nawet na odległość 1,5 m, podają materiały edukacyjne Lasów Państwowych. Zaobserwowano też mrówkę, która niosła gąsienicę o masie 52 razy większej niż masa samej mrówki. Tymczasem długość ciała mrówek żyjących w Polsce wynosi od 1,5 do 20 mm.[4]

Źródło: Lasy Państwowe (Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej w Rogowie), Poznajmy mrówki , Data odczytu: 2026.10.19

Rolnicy i lekarze

19 Mrówki uprawiają grzyby od około 50 mln lat

Rolnictwo wykształciły tylko 4 grupy zwierząt: ludzie, korniki, termity i mrówki. Według badań filogenetycznych mrówki zaczęły uprawiać grzyby około 50 mln lat temu w tropikach Ameryki. Mrówki grzybiarki rozwinęły 5 odrębnych systemów uprawy, a mrówki tnące liście pojawiły się dopiero 8–12 mln lat temu.[11]

Źródło: Schultz T.R., Brady S.G., Major evolutionary transitions in ant agriculture , Data publikacji: 2008.04.08, Data odczytu: 2026.10.15

20 Rolnictwo mrówek zmieniło się około 30 mln lat temu

Około 30 mln lat temu rolnictwo mrówek przeszło rewolucję, być może przez gwałtowną zmianę klimatu, wynika z badania Teda Schultza, kustosza mrówek w Narodowym Muzeum Historii Naturalnej Smithsonian. Około 35 mln lat temu zaczęło się globalne ochłodzenie, a przodkowie mrówek grzybiarek przenieśli się z wilgotnych lasów deszczowych do suchszych środowisk. Grzyb w suchym siedlisku nie mógł już uciec i stał się całkowicie zależny od mrówek.[12]

Źródło: Smithsonian Magazine, How Ants Became the World's Best Fungus Farmers , Data publikacji: 2017.04.12, Data odczytu: 2026.10.19

21 Prawie 300 gatunków mrówek hoduje grzyby

Wszystkie z prawie 300 gatunków mrówek z podplemienia *Attina* celowo uprawiają grzyby, którymi się żywią. Mrówka tnąca liście *Atta cephalotes* przeżuwa kawałki liści na papkę, na której rośnie grzyb, usuwa obce grzyby i używa substancji przeciwdrobnoustrojowych. Jej grzyb nie występuje samodzielnie w naturze, dlatego część naukowców uważa go za gatunek udomowiony przez mrówki.[3]

Źródło: Encyclopaedia Britannica, Ant , Data odczytu: 2026.10.15

22 Bez opatrzenia rany ginęło 80% mrówek

Bez opatrzenia rany śmiertelność rannych mrówek *Megaponera analis* rosła w ciągu 24 godzin z 10% do 80%, najpewniej przez zakażenia. Te afrykańskie mrówki polują na termyty, a ranne towarzyszek zanoszą z powrotem do gniazda, gdzie inne mrówki intensywnie czyszczą ich rany. Ciężko ranne mrówki, które straciły 5 kończyn, nie były ratowane.[13]

Źródło: Frank E.T. i in., Wound treatment and selective help in a termite-hunting ant , Data publikacji: 2018.02.14, Data odczytu: 2026.10.15

23 W 2025 r. opisano mrówki amputujące nogi rannym towarzyszkom

W 2025 r. naukowcy opisali, że robotnice mrówki *Camponotus maculatus* amputują nogi rannym towarzyszkom. Amputacja nogi zakażonej bakterią *Pseudomonas aeruginosa* znacznie zmniejszyła śmiertelność, zwłaszcza gdy była wykonana wcześniej. Mrówki amputowały jednak nogi zapobiegawczo, nie odróżniając ran zakażonych od czystych.[14]

Źródło: Fujimoto S. i in., Better safe than sorry: leg amputations as a prophylactic wound care behaviour in carpenter ants , Data publikacji: 2025.10.22, Data odczytu: 2026.10.15

Mrówki w nauce

24 Najstarsza znana mrówka żyła 113 mln lat temu

Najstarsza znana mrówka, *Vulcanidris cratensis*, żyła około 113 mln lat temu na terenie dzisiejszej północno-wschodniej Brazylii, ogłosili w 2025 r. badacze w „Current Biology”. Jej skamieniałość z formacji Crato zachowała się w wapieniu, a wcześniejsze najstarsze mrówki z Francji i Birmy znaleziono w bursztynie. To tzw. mrówka piekielna z wymarłej podrodziny *Haidomyrmecinae*, która żyła tylko w kredzie.[15]

Źródło: Astrobiology.com, Biosignatures: The Oldest Ant Ever Discovered Found Fossilized In Brazil , Data publikacji: 2025.04.26, Data odczytu: 2026.10.19

25 Mrówki różnicowały się razem z roślinami kwiatowymi

Badacze przeanalizowali DNA mrówek ze 139 spośród 288 opisanych żyjących rodzajów i datowali ich ewolucję na podstawie 43 skamieniałości. Okazało się, że większość podrodzin mrówek powstała wcześniej, niż sądzono, ale zaczęła się różnicować dopiero od późnej kredy do wczesnego eocenu, razem z rozwojem roślin kwiatowych.[16]

Źródło: Moreau C.S. i in., Phylogeny of the ants: diversification in the age of angiosperms , Data publikacji: 2006.04.07, Data odczytu: 2026.10.15

26 Pustynne mrówki mierzą drogę krokami, by wrócić do gniazda po 10 m

Pustynne mrówki *Cataglyphis fortis* mierzą przebytą drogę ruchami nóg, uwzględniając długość kroku, wykazali w 2007 r. Matthias Wittlinger, Rüdiger Wehner i Harald Wolf. Mrówki uczono przechodzić 10 m do karmnika. Mrówki na doklejonych „szczudłach” szukały potem gniazda po 15,3 m, czyli przeszacowały drogę o 50%, a mrówki ze skróconymi nogami szukały go już po 5,75–6,95 m.[17]

Źródło: Wittlinger M., Wehner R., Wolf H., The desert ant odometer: a stride integrator that accounts for stride length and walking speed , Data odczytu: 2026.10.19

27 W 2014 r. mrówki szukały pożywienia na stacji kosmicznej

W styczniu 2014 r. na Międzynarodowej Stacji Kosmicznej przeprowadzono eksperyment z murawką darniową (*Tetramorium caespitum*), powtórzony 8 razy. Badaniem kierowała Deborah M. Gordon ze Stanford University. W nieważkości mrówki przeszukiwały teren mniej dokładnie niż na Ziemi i chodziły bardziej krętymi ścieżkami, prawdopodobnie dlatego, że trudno im było utrzymać się na podłożu.[18][19]

Źródła: Countryman S.M. i in., Collective search by ants in microgravity , Data publikacji: 2015.03.30, Data odczytu: 2026.10.20; Space.com, Ants Hold Their Own Searching in Space , Data publikacji: 2015.04.03, Data odczytu: 2026.10.20

28 Książka o mrówkach zdobyła Nagrodę Pulitzera w 1991 r.

W 1991 r. książka „The Ants” Berta Hölldoblera i Edwarda O. Wilsona otrzymała Nagrodę Pulitzera w kategorii literatury faktu. Wydało ją Belknap Press, wydawnictwo Uniwersytetu Harvarda. Bert Hölldobler, profesor Arizona State University, jest autorem ponad 300 publikacji naukowych i 6 książek.[20][21]

Źródła: The Pulitzer Prizes, Bert Hölldobler and Edward O. Wilson , Data odczytu: 2026.10.20; Arizona State University, Bert Hölldobler , Data odczytu: 2026.10.20

Mrówki w Polsce

29 W Polsce 6 gatunków mrówek jest pod ochroną

Rozporządzenie ministra środowiska z 16 grudnia 2016 r. obejmuje ochroną 6 gatunków mrówek: północną, smętnicę, ćmawę, łąkową, rudnicę i pniakową. Wszystkie są pod ochroną częściową, a na przenoszenie mrowisk potrzebne jest zezwolenie regionalnego dyrektora ochrony środowiska. Mrówka pniakowa do 2014 r. była pod ochroną ścisłą.[2]

Źródło: Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Ochrona mrówek (Formicidae) w planowaniu i realizacji przedsięwzięć. Projekt wytycznych , Data odczytu: 2026.10.15

30 W lasach Polski wykazano 41 gatunków mrówek

Na obszarach leśnych Polski wykazano 41 gatunków mrówek, podają materiały edukacyjne Lasów Państwowych. Mrówki przynoszą lasom korzyści, bo zjadają owady masowo występujące w lesie oraz ich larwy i poczwarki. Właśnie ze względu na te korzyści mrówki objęto ochroną, a niszczenie mrowisk jest karalne.[4]

Źródło: Lasy Państwowe (Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej w Rogowie), Poznajmy mrówki , Data odczytu: 2026.10.19

31 Największe znane mrowisko rudnicy miało 2,15 m wysokości

Największe ze znanych gniazd mrówki rudnicy miało 2,15 m wysokości i 9,5 m średnicy, podają materiały edukacyjne Lasów Państwowych. Podziemna część mrowiska rudnicy sięga niekiedy na głębokość 2 m. Rudnica jest jednym z 6 gatunków mrówek objętych w Polsce ochroną częściową.[4][22]

Źródła: Lasy Państwowe (Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej w Rogowie), Poznajmy mrówki , Data odczytu: 2026.10.20; Minister Klimatu i Środowiska, Obwieszczenie w sprawie jednolitego tekstu rozporządzenia w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2022 poz. 2380) , Data odczytu: 2026.10.20

32 Leśnicy co 10 lat liczą mrowiska

Leśnicy raz na 10 lat wykonują inwentaryzację kolonii mrówek i rejestrują wszystkie aktywne mrowiska, podają materiały edukacyjne Lasów Państwowych. Kopce mrówek, które są często uszkodzone lub niszczone, leśnicy grodzą. Promień oddziaływania mrowiska na otaczający drzewostan wynosi 30 m.[4]

Źródło: Lasy Państwowe (Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej w Rogowie), Poznajmy mrówki , Data odczytu: 2026.10.19

33 Mrówki przenoszą nasiona 80 gatunków roślin z lasów dębowych

W lasach dębowych występuje 80 gatunków roślin, których nasiona przenoszą mrówki, podają materiały edukacyjne Lasów Państwowych. Mrówki zjadają fragmenty nasion, a przy okazji przenoszą je w różne miejsca i rozsiewają. W ten sposób rozsiewa się m.in. fiołek leśny.[4]

Źródło: Lasy Państwowe (Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej w Rogowie), Poznajmy mrówki , Data odczytu: 2026.10.19

34 W kopcu mrówki śmawej rzadko spada poniżej 0°C

Naukowcy z Uniwersytetu Warszawskiego zwracają uwagę, że w kopcu mrówki śmawej przez większość roku jest cieplej niż na zewnątrz, a nawet w środku zimy temperatura zwykle nie spada poniżej 0°C. W kopcu jest dużo żywicy i kwasu mrówkowego, a badacze znaleźli w nim zespół grzybów pleśniakowych inny niż w otaczającej ściółce.[23]

Źródło: Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Kopce mrówek leśnych to „wyspy środowiskowe” dla grzybów , Data publikacji: 2024.11.13, Data odczytu: 2026.10.15

35 Najmniejsza z 110 polskich mrówek okrada inne gniazda

Najmniejszą mrówką spośród 110 gatunków żyjących w Polsce jest mrówka złodziejka (*Solenopsis fugax*). Gnieździ się obok gniazd innych mrówek i zjada ich potomstwo, a jej korytarze są tak wąskie, że okradany gatunek nie może się w nich poruszać. W Polsce w gniazdach innych mrówek żyje też gładyszek mrowiskowy.[2]

Źródło: Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Ochrona mrówek (Formicidae) w planowaniu i realizacji przedsięwzięć.

Projekt wytycznych , Data odczytu: 2026.10.15

Mrówki w liczbach

Parametr | Wartość

Liczba mrówek na Ziemi | prawie 20 biliardów

Opisane gatunki na świecie | blisko 17 tys.

Gatunki stwierdzone w Polsce | 110 (w lasach 41)

Gatunki chronione w Polsce | 6

Wiek najstarszej znanej mrówki | około 113 mln lat

Początek uprawy grzybów | około 50 mln lat temu

Rekordowa długość życia królowej (*Lasius niger*) | 28¾ roku

Prędkość *Cataglyphis bombycina* | 85,5 cm/s

Prędkość zamykania szczęk *Odontomachus bauri* | blisko 65 m/s

Największe znane mrowisko rudnicy | 2,15 m wysokości, 9,5 m średnicy

Źródła danych: Schultheiss i in. (PNAS 2022), Schultz i Brady (PNAS 2008), Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Lasy Państwowe, Dz.U. 2022 poz. 2380, Astrobiology.com (za Current Biology, 2025), University of Florida Book of Insect Records, Guinness World Records, Nature. Stan na 20 października 2026 r.

Mity i fakty o mrówkach

FAŁSZ

„Mrówki robotnice to samce”

Wszystkie robotnice to samice. Samce nie biorą udziału w codziennych pracach w gnieździe, żyją krótko i giną wkrótce po locie godowym.[3]

Źródło: Encyclopaedia Britannica, Ant , Data odczytu: 2026.10.15

FAŁSZ

„Są mrówki, które żyją samotnie, jak niektóre pszczoły”

Wszystkie znane gatunki mrówek żyją w koloniach. To jedyna grupa błonkówek złożona wyłącznie z gatunków prawdziwie społecznych.[2]

Źródło: Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Ochrona mrówek (Formicidae) w planowaniu i realizacji przedsięwzięć. Projekt wytycznych , Data odczytu: 2026.10.15

FAŁSZ

„Mrowisko w lesie można bez problemu przenieść”

Rudnica, ćmawa i 4 inne gatunki mrówek z rodzaju *Formica* są w Polsce chronione. Na przeniesienie ich gniazd potrzebne jest zezwolenie regionalnego dyrektora ochrony środowiska, a w niektórych przypadkach Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska.[2]

Źródło: Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Ochrona mrówek (Formicidae) w planowaniu i realizacji przedsięwzięć. Projekt wytycznych , Data odczytu: 2026.10.15

CZĘŚCIOWO PRAWDA

„Mrówki żyją najwyżej kilka miesięcy”

Samce żyją tylko kilka tygodni, ale robotnice mogą żyć 7–8 lat, a królowa *Lasius niger* przeżyła w hodowli 28¾ roku.[5][4]

Źródła: University of Florida, Book of Insect Records, Chapter 34: Longest Adult Life , Data publikacji: 1998.04.17, Data odczytu: 2026.10.20; Lasy Państwowe (Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej w Rogowie), Poznajmy mrówki , Data odczytu: 2026.10.20

Źródła

1. Schultheiss P. i in., The abundance, biomass, and distribution of ants on Earth. Wydawca: Proceedings of the National Academy of Sciences. Wydanie: t. 119, nr 40, 2022. Strony: e2201550119. Adres: <https://doi.org/10.1073/pnas.2201550119>. Data publikacji: 2022.09.19. Data odczytu: 2026.10.15.
2. Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, Ochrona mrówek (Formicidae) w planowaniu i realizacji przedsięwzięć. Projekt wytycznych. Adres: <https://www.gov.pl/attachment/60e61023-61e8-44da-bf39-4ec8da02949b>. Data odczytu: 2026.10.15.
3. Encyclopaedia Britannica, Ant. Adres: <https://www.britannica.com/animal/ant>. Data odczytu: 2026.10.15.
4. Lasy Państwowe (Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej w Rogowie), Poznajmy mrówki. Adres: https://www.lasy.gov.pl/pl/edukacja/dla-nauczycieli/scenariusze-zajec-dla-szkoly-podstawowej/w-terenie/poznajmy-mrowki/dzieci_poznajmy-mrowki.pdf. Data odczytu: 2026.10.19.
5. University of Florida, Book of Insect Records, Chapter 34: Longest Adult Life (Cetintas R.). Adres: https://entnemdept.ufl.edu/walker/ufbir/files/pdf/UFBIR_Chapter34.pdf. Data publikacji: 1998.04.17. Data odczytu: 2026.10.19.
6. Guinness World Records, Fastest-running ant. Adres: <https://www.guinnessworldrecords.com.br/world-records/411405-fastest-running-ant>. Data odczytu: 2026.10.19.
7. Nature, Jaw-dropping antics. Adres: <https://www.nature.com/news/2006/060821/full/news060821-3.html>. Data publikacji: 2006.08.21. Data odczytu: 2026.10.20.
8. Georgia Institute of Technology, komunikat o badaniu „Fire ants self-assemble into waterproof rafts to survive floods”. Adres: <https://hg.gatech.edu/node/65778>. Data publikacji: 2011.04.26. Data odczytu: 2026.10.19.
9. Science News, European Union for Ants: Supercolony reigns from Italy to Portugal. Adres: <https://www.sciencenews.org/article/european-union-ants-supercolony-reigns-italy-portugal>. Data publikacji: 2002.04.17. Data odczytu: 2026.10.19.
10. Jaquière J., Vogel V., Keller L., Multilevel genetic analyses of two European supercolonies of the Argentine ant, *Linepithema humile*. Wydawca: Molecular Ecology. Wydanie: t. 14, nr 2, 2005. Strony: 589–598. Adres: <https://doi.org/10.1111/j.1365-294X.2005.02433.x>. Data publikacji: 2005.01.14. Data odczytu: 2026.10.15.
11. Schultz T.R., Brady S.G., Major evolutionary transitions in ant agriculture. Wydawca: Proceedings of the National Academy of Sciences. Wydanie: t. 105, nr 14, 2008. Strony: 5435–5440. Adres: <https://doi.org/10.1073/pnas.0711024105>. Data publikacji: 2008.04.08. Data odczytu: 2026.10.15.
12. Smithsonian Magazine, How Ants Became the World's Best Fungus Farmers. Adres: <https://www.smithsonianmag.com/science-nature/how-ants-became-worlds-best-fungus-farmers-180962871/>. Data publikacji: 2017.04.12. Data odczytu: 2026.10.19.
13. Frank E.T. i in., Wound treatment and selective help in a termite-hunting ant. Wydawca: Proceedings of the Royal Society B. Wydanie: t. 285, nr 1872, 2018. Strony: 20172457. Adres: <https://doi.org/10.1098/rspb.2017.2457>. Data publikacji: 2018.02.14. Data odczytu: 2026.10.15.
14. Fujimoto S. i in., Better safe than sorry: leg amputations as a prophylactic wound care behaviour in carpenter ants. Wydawca: Proceedings of the Royal Society B. Wydanie: t. 292, nr 2057, 2025. Strony: 20251688. Adres: <https://doi.org/10.1098/rspb.2025.1688>. Data publikacji: 2025.10.22. Data odczytu: 2026.10.15.
15. Astrobiology.com, Biosignatures: The Oldest Ant Ever Discovered Found Fossilized In Brazil. Adres:

<https://astrobiology.com/2025/04/biosignatures-the-oldest-ant-ever-discovered-found-fossilized-in-brazil.html>. Data publikacji: 2025.04.26. Data odczytu: 2026.10.19.

16. Moreau C.S. i in., Phylogeny of the ants: diversification in the age of angiosperms. Wydawca: Science. Wydanie: t. 312, nr 5770, 2006. Strony: 101–104. Adres: <https://doi.org/10.1126/science.1124891>. Data publikacji: 2006.04.07. Data odczytu: 2026.10.15.

17. Wittlinger M., Wehner R., Wolf H., The desert ant odometer: a stride integrator that accounts for stride length and walking speed. Wydawca: The Journal of Experimental Biology. Wydanie: t. 210, 2007. Strony: 198–207. Adres: https://www.ims.uzh.ch/static/CMS_publications/wehner/literatur/pdf07/92.pdf. Data odczytu: 2026.10.19.

18. Countryman S.M. i in., Collective search by ants in microgravity. Wydawca: Frontiers in Ecology and Evolution. Wydanie: t. 3, 2015. Strony: 25. Adres: <https://doi.org/10.3389/fevo.2015.00025>. Data publikacji: 2015.03.30. Data odczytu: 2026.10.20.

19. Space.com, Ants Hold Their Own Searching in Space. Adres: <https://www.space.com/28998-ants-in-space-behavior-study.html>. Data publikacji: 2015.04.03. Data odczytu: 2026.10.20.

20. The Pulitzer Prizes, Bert Holldobler and Edward O. Wilson. Adres: <https://www.pulitzer.org/winners/bert-holldobler-and-edward-o-wilson>. Data odczytu: 2026.10.20.

21. Arizona State University, Bert Hölldobler. Adres: <https://www.asu.edu/academics/faculty-excellence/bert-hoelldobler>. Data odczytu: 2026.10.20.

22. Minister Klimatu i Środowiska, Obwieszczenie w sprawie jednolitego tekstu rozporządzenia w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2022 poz. 2380). Adres: <https://api.sejm.gov.pl/eli/acts/DU/2022/2380/text.pdf>. Data odczytu: 2026.10.20.

23. Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Kopce mrówek leśnych to „wyspy środowiskowe” dla grzybów. Adres: <https://www.gov.pl/web/nauka/kopce-mrowek-lesnych-to-wyspy-srodowiskowe-dla-grzybow>. Data publikacji: 2024.11.13. Data odczytu: 2026.10.15.